

Bryssel den 15 november 2024
(OR. en)

15562/24

EMPL 566
SOC 829
EDUC 417
ECOFIN 1285
COMPET 1117
DIGIT 234
ENV 1119

NOT

från:	Ordförandeskapet
till:	Ständiga representanternas kommitté (Coreper)/rådet
Ärende:	Den europeiska planeringsterminen 2025: prioriteringar i sysselsättnings- och socialpolitiken – <i>Riktlinjedebatt</i>

För delegationerna bifogas en orienterande not från ordförandeskapet i ovannämnda ärende inför riktlinjedebatten i rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) den 2 december 2024.

Den europeiska planeringsterminen 2025: prioriteringar i sysselsättnings- och socialpolitiken*Riktlinjedebatt*

Ministrarna uppmanas att dela med sig av sina synpunkter på framtida prioriteringar inom sysselsättnings- och socialpolitiken på EU-nivå. Omfattande och framåtblickande rapporter samt relevanta dokument som offentliggjorts under de senaste åren har gett värdefulla insikter till denna debatt och därför lyfts huvudbudskapen i vissa av dessa rapporter och dokument fram i denna not.

Den europeiska planeringsterminens årliga cykel inleds vanligtvis i november när kommissionen lägger fram den europeiska planeringsterminens höstpaket, inklusive den gemensamma sysselsättningsrapporten för områden som rör arbetsmarknaden, kompetens och socialpolitik. I höstpaketet fastställs allmänna prioriteringar som rör ekonomi, sysselsättning och socialpolitik och medlemsstaterna ges politisk vägledning inför den kommande cykeln. När det gäller planeringsterminen 2025 beslutade kommissionen, på grund av den institutionella övergångsperioden, att offentliggöra höstpaketet senare än vanligt och i två faser: de finanspolitiska delarna av paketet i slutet av november och återstående delar, inbegripet de delar som rör sysselsättning och socialpolitik, när den nya kommissionen tillträder. I år läggs därför inte höstpaketet fram vid decembermötet i rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor).

I rapporten¹ från högnivågruppen för det sociala skyddets och välfärdsstatens framtid i EU (*högnivågruppen*), som offentliggjordes i februari 2023, analyserades de förväntade effekterna av viktiga megatrender i fråga om det sociala skyddet och välfärdsstaten. Högnivågruppen betonade att flera globala megatrender formar våra samhällen, ekonomier och arbetsmarknader. I synnerhet kartlades demografiska förändringar, förändringar i arbetslivet, klimatförändringar och den gröna omställningen, och deras inverkan utforskades ur ett livslångt perspektiv. I rapporten betonades vikten av en inkluderande och rättvis välfärdsstat för att minimera sociala risker och mildra ekonomiska svårigheter, samtidigt som den stöder ekonomisk tillväxt och individens välbefinnande. Enligt högnivågruppen bör moderna välfärdsstater tillhandahålla kraftfulla buffertar mot ekonomiska chocker och investera i ”språngbrädor” som hjälper människor under kritiska livsomställningar. Eftersom det inte finns några universallösningar innehöll rapporten en förteckning över 21 rekommendationer på flera politikområden, som i första hand uppmuntrade medlemsstaterna att modernisera och stärka sina välfärdsstater.

I februari 2024 utarbetade sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd ett yttrande² om unionens framtida politiska prioriteringar avseende den europeiska pelaren för sociala rättigheter, som godkändes av ministrarna i rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) vid mötet i mars 2024. I yttrandet framhölls att flera EU-initiativ har utarbetats sedan den europeiska pelaren för sociala rättigheter tillkännagavs 2017, genom antagandet av rådets rekommendationer och andra mjuka instrument är lämpliga och effektiva verktyg för att ge vägledning till medlemsstaterna inom respektive politikområde, samt genom rättsligt bindande EU-direktiv och EU-förordningar som har en mer direkt inverkan på nationell lagstiftning. I yttrandet framhölls även att det stora antal EU-initiativ som man enats om sedan 2017 krävt ytterligare införlivande och lämpligt genomförande, och att det var nödvändigt att övervaka deras fortsatta effektivitet mot bakgrund av snabbt föränderliga ekonomier och samhällen, samtidigt som man fokuserar på att minska de administrativa bördorna.

¹ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=88&eventsId=2057&furtherEvents=yes&langId=en>

² Dok. 7635/24.

I Enrico Lettas rapport *Much More Than a Market*³, som offentliggjordes i april 2024, betonades behovet av att stärka den inre marknadens sociala dimension genom att säkerställa social rättvisa och sammanhållning. I rapporten angavs att tre huvudmål bör uppnås för att göra den inre marknaden verkligt framgångsrik och socialt hållbar: i) se till att fler människor omfattas av sysselsättningens fördelar, ii) undvika en kapplöpning mot botten samt iii) bevara och konsolidera den europeiska marknadsekonomin.

I Mario Draghis rapport om den europeiska konkurrenskraftens framtid⁴, som offentliggjordes i september 2024, betonades att den gröna och den digitala omställningens framgång är beroende av att den genomförs på ett socialt rättvist sätt, med fokus på att säkra arbetstillfällen av hög kvalitet och säkerställa att det finns tillräckligt med kvalificerad arbetskraft för att utföra dessa arbeten. Med tanke på den befintliga bristen på både arbetstillfällen och kompetens har omskolning och kompetensutveckling av EU:s arbetskraft central betydelse. När det gäller den nya lagstiftningscykeln efterlystes i rapporten en fullständig omprövning av EU:s politik i fråga om kompetens, inbegripet stärkt samordning och ett bättre deltagande av arbetsmarknadens parter i utformningen av utbildningspolitiken.

³ <https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf>

⁴ https://commission.europa.eu/topics/strengthening-european-competitiveness/eu-competitiveness-looking-ahead_en#paragraph_47059

I rapporten *Employment and Social Developments in Europe*⁵, som offentliggjordes i september 2024, presenterade Europeiska kommissionen den viktigaste ekonomiska, arbetsmarknadspolitiska och sociala utvecklingen, samt en utvärdering av den socioekonomiska konvergensen i EU och en analys av de sociala investeringarnas roll. I rapporten betonades att arbetsmarknaderna, mot bakgrund av en bred ekonomisk stagnation under 2023, fortsatte att vara anmärkningsvärt motståndskraftiga och att de sociala resultaten visade vissa tecken på att förbättras. Under 2023 släpade den ekonomiska tillväxten i EU efter andra utvecklade ekonomier, och inflationen har stigit sedan andra halvåret 2021. När det gäller unionens överordnade mål för 2030 anges i rapporten att i) sysselsättningsgraden i EU nådde rekordnivån 75,3 %, medan arbetslösheten minskade något. Företag upplevde brist på arbetskraft och kompetens, och vakansgraden låg kvar på rekordhöga nivåer. ii) Vuxnas deltagande i utbildning låg långt under EU:s mål. Under 2022 deltog 46,6 % i åldern 25–64 år i utbildningsverksamhet, vilket bland annat beror på svårigheter att få tillgång till utbildning av god kvalitet, schemaläggningen krockar med andra ansvarsområden, ekonomiska hinder eller potentiella deltagares villighet. iii) Andelen människor som riskerar fattigdom eller social utestängning minskade något till 21,4 % 2023, men var fortsatt hög i vissa utsatta grupper, och inkomstskillnaderna förblev i stort sett stabila, samtidigt som andelen allvarlig materiell och social fattigdom ökade. I rapporten anges att ett antal ekonomiska, arbetsmarknadsrelaterade och sociala resultat har konvergerat inom EU under det senaste årtiondet, men att stora skillnader mellan medlemsstaterna kvarstår. Rapporten belyser också den roll som sociala investeringar spelar och vikten av reformer och investeringar på viktiga områden såsom kompetenshöjning och omskolning, livslångt lärande, aktiva arbetsmarknadsåtgärder samt förskoleverksamhet och barnomsorg, som kan kompletteras med bland annat ökade investeringar i bostäder till överkomliga priser och socialt skydd.

⁵ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8641&>

När det gäller framtida initiativ på EU-nivå understryks kommissionens ökade ambitioner på detta område av den tillträdande ordföranden Ursula von der Leyens förslag om att ha en verkställande vice ordförande i nästa kollegium med ansvar för bland annat människor och kompetens samt flera andra kommissionsledamöter med ansvar för sysselsättning, socialpolitik och jämställdhet. För att nå EU:s överordnade mål för 2030 om sysselsättning, kompetens och fattigdomsminskning planerar kommissionen en ny handlingsplan för att förverkliga den europeiska pelaren för sociala rättigheter, som ska läggas fram 2025. Fler nya initiativ, såsom färdplanen för sysselsättning av hög kvalitet, en ny pakt för en europeisk arbetsmarknadsdialog, en EU-strategi för fattigdomsbekämpning och en EU-plan för bostäder till överkomlig kostnad, syftar till att bidra till att uppnå EU:s överordnade mål.

När det gäller politikområdena i rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) bör två viktiga utvecklingstendenser avseende den europeiska planeringsterminen lyftas fram. För det första har övervakningen av den europeiska pelaren för sociala rättigheter sedan den tillkännagavs 2017 integrerats i den europeiska planeringsterminen, i synnerhet genom att riktlinjerna för sysselsättningen anpassats till dess principer. Denna övervakning genomförs genom den gemensamma sysselsättningsrapporten med hjälp av den sociala resultattavlan. För det andra, i detta sammanhang och i syfte att stärka den europeiska planeringsterminens sociala dimension och den roll som rådet i konstellationen sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor spelar i de årliga cyklerna, innehåller den europeiska planeringsterminen 2024 en pilotanalys av social konvergens baserad på särdragen i ramen för social konvergens.

Arbetet med ramen för social konvergens inleddes efter Belgiens och Spaniens initiativ och lades fram vid mötet i rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) i oktober 2021, för att införa ett förfarande vid sociala obalanser. I linje med de mandat som mottagits från det franska, tjeckiska och svenska ordförandeskapet diskuterade sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd initiativet. I yttrandet av den 16 maj 2022⁶ underströk från sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd behovet av ytterligare begreppsmässigt och analytiskt arbete med centrala aspekter av initiativet, och det noterades att medlemsstaterna var oeniga om dess eventuella mervärde. Mot bakgrund av detta utfördes ytterligare tekniskt arbete av en särskild arbetsgrupp för sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd med frivilligt deltagande av 21 medlemsstater och kommissionen. Mellan september 2022 och maj 2023 undersökte arbetsgruppen en möjlig utformning av och metod för en ram för social konvergens och utarbetade en rapport. Efter granskningen av denna rapport utarbetade och godkände sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd huvudbudskap om införandet av en ram för social konvergens i den europeiska planeringsterminen. Det konstaterades att det fanns olika grader av stöd och osäkerhet bland medlemsstaterna. Huvudbudskapen⁷ lades fram för ministrarna vid mötet i rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) i juni 2023 och rådet noterade dessa. Under 2024 års cykel av den europeiska planeringsterminen, närmare bestämt i kommissionens förslag till 2024 års gemensamma sysselsättningsrapport som offentliggjordes i november 2023, inkluderade kommissionen en starkare landsspecifik analys av potentiella risker för uppåtgående social konvergens, på grundval av de särdrag i ramen för social konvergens som beskrivs i huvudbudskapen från sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd. På grund av en brist på samsyn mellan medlemsstaterna om det ovannämnda kommissionsförslaget noterade rådet i sina tillhörande slutsatser⁸ det och uppmanade sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd att bedöma effekterna av pilotanalysen av uppåtgående social konvergens på grundval av särdragen i ramen för social konvergens, inbegripet mervärdet och den potentiella administrativa bördan. Dessutom uppmanade rådet sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd att bedöma dess inverkan, inbegripet dess mervärde och den potentiella administrativa bördan.

⁶ Dok. 9222/22.

⁷ Dok. 9481/23 och ADD 1.

⁸ Dok. 7665/24.

Parallellt med planeringsterminen 2024 enades rådet och Europaparlamentet, till följd av översynen av EU:s ekonomiska styrning, om att inkludera ”en ram för identifiering av risker för social konvergens” i den nya förordningen 2024/1263 bland de verktyg som kommissionen förfogar över för att övervaka sysselsättningsriktlinjerna och förverkliga den sociala pelarens principer.

Sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd gjorde sin bedömning mellan september och november 2024 och presenterade sina viktigaste resultat i en not⁹ till ministrarna i rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor), där man lyfte fram erfarenheter, skillnader i medlemsstaternas ståndpunkter och justeringar (t.ex. när det gäller metod, indikatorer, förfarande osv.) som behövs för att förbättra ramen för social konvergens. I noten anges också att även om vissa medlemsstater ser fördelarna med att genomföra ramen för social konvergens på pilotbasis under 2024 års cykel, hyser andra tvivel om ramens mervärde och slutliga syfte jämfört med tidigare praxis.

Ministrarna uppmanas därför att diskutera följande frågor:

- 1) *Med beaktande av ovannämnda trender, analyser och förslag, vilka prioriteringar skulle du fastställa för perioden 2024–29 med tanke på den kommande nya handlingsplanen för den europeiska pelaren för sociala rättigheter?*
- 2) *Enligt din erfarenhet i fråga om av pilotgenomförandet av ramen för social konvergens och med tanke på noten från sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd, håller du med om att det finns ett behov av att förbättra analyserna av uppåtgående social konvergens på grundval av särdragen i ramen för social konvergens efter pilotfasen? Om så är fallet, vilka delar av analyserna bör förbättras inför den europeiska planeringsterminens framtida cykler?*

⁹ Dok. 15563/24.